
เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
MAHASARAKHAM PROVINCIAL PRISON
คู่มือการปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังถึงแก่ความตาย
กรมราชทัณฑ์
DEPARTMENT OF CORRECTIONS
ห้องสมุดพร้อมปัญญา
เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม
ชมรม
TO BE NUMBER ONE
เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
เป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสพติด

คู่มือการควบคุมผู้ต้องขัง
ถึงแก่ความตาย

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

รวบรวมโดย

นายศิวนนท์ สุทธิศรี

ตำแหน่งนักวิชาการอบรมฯ ปฏิบัติการ

คำนำ

ตามที่กรมราชทัณฑ์ ได้จัดส่งคู่มือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ต้องขังด้านต่างๆ จำนวน ๑๒ เรื่อง ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติหน้าที่มาระยะหนึ่งแล้วนั้น แต่จากการติดตามผลพบว่า มีเจ้าหน้าที่เรือนจำ จำนวนไม่น้อย ที่ไม่ทราบหรือไม่ได้ศึกษาคู่มือดังกล่าว จึงทำให้เกิดความผิดพลาดทั้งด้านการดำเนินงาน หรือการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความเสียหายต่อทางราชการ

คณะผู้จัดทำจึงได้จัดทำหนังสือสำหรับพกพาเล่นนี้เพื่อแจกจ่ายให้เจ้าหน้าที่ประจำจุดต่างๆ ได้เข้าใจและข้อควรปฏิบัติในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมายเพื่อเพิ่มพูนความรู้และเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมากขึ้น

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความหมายของการตายในลักษณะต่างๆ	๑ - ๒
การแจ้งเหตุเมื่อมีผู้ต้องขังตาย	๒ - ๔
การชันสูตรพลิกศพและการดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนประวัติผู้ตาย	๕ - ๘
การสอบข้อเท็จจริงและการรายงานกรมราชทัณฑ์	๘ - ๑๐

คู่มือการปฏิบัติกรณีผู้ต้องขังถึงแก่ความตาย

เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องต่างๆ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดเหตุผู้ต้องขังถึงแก่ความตายในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ถือเป็นเรื่องสำคัญที่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๘ , ๑๔๙ และ ๑๕๐ ซึ่งหาผู้ใดละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามก็จะมีความผิดและถูกร้องเรียนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเรือนจำ และกรมราชทัณฑ์ในภาพรวมอีกด้วย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจึงต้องมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติกรณีมีเหตุผู้ต้องขังตาย ดังนี้

ความหมายของการตายในลักษณะต่างๆ

การตายโดยทั่วไปตามที่กฎหมายกำหนดแบ่งเป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑) การตายโดยธรรมชาติ ได้แก่ ป่วยตาย

๒) การตายโดยผิดธรรมชาติ ซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๘ ได้แก่

๒.๑) ฆ่าตัวตาย คือ การเจตนาทำให้ตนเองถึงแก่ความตาย เช่น ยิงตัวตาย กินยาพิษตาย หรือ จงใจกระโดนน้ำ หรือกระโดนจากที่สูงตาย แต่ถ้าผู้นั้นไม่ได้เจตนาทำให้ตนเองตาย เช่น กินยาผิด ตกน้ำตาย หรือพลัดตกจากที่สูง กรณีเหล่านี้ถือว่า เป็นการตายโดยอุบัติเหตุไม่ใช่เป็นการฆ่าตัวตาย

๒.๒) ถูกผู้อื่นทำให้ตาย เป็นการตายที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่น อาจโดยเจตนาหรือไม่เจตนา หรือโดยประมาท

๒.๓) ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ได้แก่ การตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกสัตว์ทำร้าย เช่น ถูกงูกัด ถูกสัตว์ป่ากัดตาย แต่ถ้าถูกสุนัขกัดแล้วเป็นโรคพิษสุนัขบ้าตาย หรือถูกยุงกัดแล้วเป็นไข้เลือดออกตาย เช่นนี้ ไม่ถือว่าถูกสัตว์ทำร้ายตาย แต่เป็นการตายจากโรค

๒.๔) ตายโดยอุบัติเหตุ ได้แก่ การตามที่เกิดจากเหตุปัจจุบันทันด่วนที่ไม่อาจคาดหมายได้ เช่น ถูกฟ้าผ่าตาย ตกน้ำตาย หรือถูกไฟฟ้าดูดตาย นอกจากนี้การตายที่เกิดจากการกระทำของผู้อื่นโดยประมาท เช่น ถูกรถชนตาย ก็เป็นการตามโดยอุบัติเหตุเช่นกัน

๒.๕) ตายโดยยังมิปรากฏเหตุ ได้แก่ การตายที่ยังไม่ทราบว่าเกิดเหตุใด หรือมีข้อสงสัยว่า อาจเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติข้อหนึ่งใน ๔ ข้อที่กล่าวมาแล้ว การตายที่ไม่ปรากฏเหตุว่าตายเพราะเหตุใดและถือว่าเป็นการตายโดยยังมิปรากฏเหตุนั้น ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) เป็นการตายที่เกิดขึ้นโดยกะทันหันและไม่คาดคิด

(๒) ผู้ตายไม่มีประวัติเจ็บป่วยเรื้อรังหรือร้ายแรง

(๓) ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องสงสัยไม่แน่ใจว่าตายจากโรคหรือจากอุบัติเหตุ

(๔) ไม่มีใครทราบประวัติหรือพฤติการณ์ใดๆ ที่ตาย

การแจ้งเหตุเมื่อมีผู้ต้องขังตาย

๑) เจ้าหน้าที่ผู้พบศพหรือผู้รับผิดชอบบริเวณที่เกิดเหตุ

- จะต้องรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นทราบ

- แจ้งมิให้ผู้ใดแตะต้องศพ/เคลื่อนย้ายศพ/หรือทำลายหลักฐานเกี่ยวกับการตายของผู้ต้องขังโดยเด็ดขาด มิฉะนั้นจะมีความผิดตามกฎหมาย เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ ทวิ บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดกระทำการใด แก่ศพหรือสภาพ แวดล้อมในบริเวณที่พบศพก่อนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้น ในประการที่น่าจะทำให้การชันสูตรพลิกศพหรือผลทางคดีเปลี่ยนแปลงไป เว้นแต่จำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสองปี หรือปรับ ตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือเพื่ออำพรางคดี ผู้กระทำต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

๒) เมื่อผู้บังคับบัญชาทราบเหตุผู้ต้องขังถึงแก่ความตายแล้ว

- จะต้องมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการแจ้งพนักงานสอบสวนในเขตท้องที่ให้ทราบโดยเร็ว มิฉะนั้นผู้เกี่ยวข้องจะมีความผิดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๙ ที่บัญญัติว่า “ความตายผิดธรรมชาติเกิดขึ้นในที่ใด ให้เป็นหน้าที่ของสามี ภรรยา ญาติมิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตายที่รู้เรื่องการตายเช่นนั้น จัดการดังต่อไปนี้

(๑) เก็บศพไว้ในที่ซึ่งพบศพนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้

(๒) ไปแจ้งความแก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด

หน้าที่ดังกล่าวในวรรคต้นนั้น มีตลอดถึงผู้อื่นซึ่งได้พบศพในที่ซึ่งไม่มีสามี ภรรยา ญาติมิตรสหาย หรือผู้ปกครองของผู้ตาย ที่อยู่ในที่นั้น ผู้ใดละเลยไม่กระทำหน้าที่ดังบัญญัติไว้ในมาตรานี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท”

- ให้แจ้งข้อมูลรายชื่อญาติของผู้ต้องขังที่เคยมาติดต่อเยี่ยมเยียน หรือรายชื่อญาติที่ผู้ต้องขังให้ไว้ในทะเบียนประวัติรายตัว (รท.๑๐๑) ให้พนักงานสอบสวนทราบด้วย เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการแจ้งญาติอีกทางหนึ่ง โดยให้ผู้แจ้งลงรายละเอียด เช่น วันและเวลาที่แจ้งเหตุ ชื่อผู้รับแจ้ง ไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง

๓) การแจ้งเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพ เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นผู้ดำเนินการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๕๐ วรรคสอง

๔) การแจ้งข่าวการตายของผู้ต้องขังให้ญาติทราบ แม้ว่าจะไม่มีกฎหมายข้อใดบัญญัติให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องดำเนินการ แต่เนื่องจากเรือนจำ/ทัณฑสถาน มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับญาติผู้ต้องขังอยู่แล้ว จึงให้แจ้งข่าวการตายให้ญาติทราบโดยเร็วทางโทรศัพท์ตามหมายเลขที่ระบุไว้ในทะเบียนประวัติรายงานตัวผู้ต้องขัง (รม.๑๐๑) หากไม่สามารถติดต่อได้ให้แจ้งเก็บหลักฐานการแจ้งไว้ด้วย เพื่อป้องกันข้อร้องเรียนของญาติในภายหลัง ทั้งนี้ หากพบว่าผู้ตายไม่มีญาติ หรือญาติไม่ประสงค์จะรับศพ ให้ดำเนินการตามข้อกฎหมาย และเก็บรวบรวมเอกสารหลักฐานที่

เกี่ยวข้องทั้งหมดไว้ใน รท.๑๐๑ แล้วจัดการเผาศพนั้นเสีย ทั้งนี้ เรือนจำ/ทัณฑสถาน จะดำเนินการเองหรือมอบให้มูลนิธิการกุศลในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นผู้ดำเนินการก็ได้ เสร็จแล้วให้รายงานกรมราชทัณฑ์ทราบ

กรณีผู้ต้องขังเป็นมุสลิม หากไม่มีญาติ หรือไม่สามารถติดญาติได้ ให้แจ้งกรรมการมัสยิด ที่อยู่ใกล้หรือคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัด สำหรับเรือนจำ/ทัณฑสถาน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจังหวัด ที่ไม่มีคณะกรรมการกลางอิสลามประจำจังหวัด ให้ประสานสำนักจุฬาราชมนตรีที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒๙๔๗ ๔๒๗๘, ๐ ๒๙๔๙ ๔๒๘๘, ๐๒๙๒๙ ๔๓๑๒-๓ หรือคณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย ที่หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒๙๔๙ ๒๔๑๕ , ๐ ๒๙๔๙ ๔๐๗๙ , ๐๒๙๔๙ ๔๑๑๔ , ๐ ๒๙๔๙ ๔๑๔๖ เพื่อนขอคำแนะนำในการรับศพไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แล้วรายงานให้กรรมราชทัณฑ์ทราบ

๕) แจ้งนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อออกใบมรณะบัตร

ถ้าเป็นผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือระหว่างพิจารณาคดีในศาล ทั้งศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ให้รายงานศาลทราบ เพื่อศาลจะได้สั่งจำหน่ายคดีต่อไป กรณีผู้ต้องขังเป็นคนฝากให้แจ้งเหตุนั้นจะให้ ฝ่ายทัณฑปฏิบัติหรือเวรทะเบียน หรือบุคคลอื่นที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้แจ้งก็ได้

กรณีเป็นผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ ให้ประสานงานไปยังสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลของประเทศนั้นๆ ทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง หากไม่มีสถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลของประเทศดังกล่าวประจำประเทศไทย ให้แจ้งกรมราชทัณฑ์ และ กระทรวงการต่างประเทศทราบทันที

การชันสูตรพลิกศพ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๔๘ บัญญัติไว้ว่า “เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันสงสัยว่า บุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพ เว้นตายโดยการถูกประหารชีวิตตามกฎหมาย”

ดังนั้น หากสรุปตามบทบัญญัติในกฎหมายดังกล่าว การชันสูตรพลิกศพจะกระทำได้ต่อเมื่อเป็นตายโดยผิดธรรมชาติ หรือสงสัยว่าจะมีการตายโดยผิดธรรมชาติ และตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานแม้ว่าจะโดยธรรมชาติก็ตาม

การตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานได้แก่ การตายที่อยู่ในความควบคุม หรือขัง กักขัง หรือจำคุก หรือการควบคุมตัวของเจ้าพนักงานตามกฎหมายหรือคำพิพากษา หรือตามคำสั่งศาลแล้วแต่กรณี ไม่ว่าการตายนั้นจะเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ หรือไม่ก็ตาม

นอกจากนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ได้บัญญัติว่า ในกรีที่มีการตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติในวรรคสองมาใช้ตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง และให้นำบทบัญญัติในวรรคสองมาใช้บังคับ

การตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติหน้าที่ หมายถึงเจ้าพนักงานทำให้ตาย ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ตายโดยเจตนา หรือไม่เจตนา หรือโดยประมาทก็ตาม ซึ่งเจ้าพนักงานผู้ทำให้ตายต้องอ้างว่าการตายเกิดจากการปฏิบัติราชการตามหน้าที่

การตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่คำว่า “ควบคุม” หมายถึง จำคุกหรือกักขังหรือกักกันหรือคุมตัวจำเลยไว้ในสถานพยาบาล และรวมถึงการควบคุมผู้ต้องหา หรือการขังผู้ต้องหาซึ่งอยู่นอกเรือนจำหรือห้องขังของสถานีตำรวจด้วย ทั้งนี้ต้องเป็นการควบคุมโดยเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ และเกิดการตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมนั้น ไม่ว่าการตายจะเกิดจากการกระทำก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการตายโดยธรรมชาติหรือตายโดยผิดธรรมชาติ

๑) เจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ประกอบด้วย

(๑) พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่

(๒) แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ แพทย์ประจำสาธารณสุขจังหวัดแพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข ทั้งนี้ให้แพทย์ในลำแรกเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ ถ้าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ก็ให้แพทย์ลำดับปฏิบัติหน้าที่แทน

แพทย์ประจำโรงพยาบาลเอกชน หรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ชันสูตรพลิกศพ ให้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

(๓) พนักงานฝ่ายปกครอง ตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งพื้นที่ ที่ศพนั้นตั้งอยู่

๒) เมื่อพนักงานสอบสวนและพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ จะเข้าทำการชันสูตรพลิกศพในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จะต้องดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบหลักฐานของบุคคลต่างๆ ที่จะเข้าร่วมชันสูตรพลิกศพ ว่าถูกต้องหรือไม่ และให้ลงรายละเอียดในแบบฟอร์มที่กำหนด

(๒) ขณะทำการชันสูตรพลิกศพ ให้จัดเจ้าหน้าที่คุ้มกันความปลอดภัยโดยใกล้ชิดอย่าให้เกิดอันตราย และความเสียหายขึ้นได้

(๓) ชี้แจงทำความเข้าใจและอำนวยความสะดวกแก่พนักงานผู้เข้าชันสูตรพลิกศพตามสมควรในการติดต่อสื่อสารและถ่ายรูปศพ โดยอนุญาตให้นำกล้องถ่ายรูปเข้าไปได้ แต่ให้ใช้เฉพาะที่เกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพเท่านั้น

(๔) กรณีญาติผู้ตายมีความประสงค์จะเข้าไปตรวจสอบการตายร่วมกับเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน อนุญาตให้เข้าไปได้ แต่ต้องพิจารณาตรวจสอบร่วมกับพนักงานสอบสวนว่าเป็นญาติที่แท้จริง โดยอนุญาตส่งตัวแทนเข้าไปร่วมชันสูตรพลิกศพได้ไม่เกิน ๑ คน แต่หากญาติของผู้ต้องขังยังมาไม่ถึงก็ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะผู้ทำการชันสูตรพลิกศพว่ามีความจำเป็นต้องรอคอยหรือไม่

(๕) หลังจากทำการชันสูตรพลิกศพแล้วหากแพทย์ไม่สามารถระบุสาเหตุการตายได้ในขณะนั้นและมีการส่งศพไปตรวจพิสูจน์ที่โรงพยาบาล สถาบันนิติเวชวิทยา หรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เรือนจำ/ทัณฑสถาน ต้องติดตามผลการตรวจพิสูจน์ และเอกสารหลักฐานของแพทย์กว่าจะทราบ และเมื่อได้รับผลการตรวจ ใบมรณบัตร หรือเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้ตรวจสอบรายละเอียดต่างๆ ให้ถูกต้อง และรายงานการตายพร้อมจัดส่งเอกสารดังกล่าวให้กรมราชทัณฑ์ทราบโดยเร็ว

การดำเนินการเกี่ยวกับทะเบียนผู้ตาย

๑) เมื่อฝ่ายทัณฑปฏิบัติได้รับแจ้งเหตุผู้ต้องขังตายให้ค้นทะเบียนประวัติรายตัวผู้ต้องขัง (รท.๑๐๑) เตรียมไว้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแจ้งพนักงานสอบสวนแจ้งญาติผู้ต้องขัง และรายงานให้กรมราชทัณฑ์ทราบ

๒) บันทึกรายละเอียดการตามไว้ในสมุดตรวจการ โดยระบุชื่อ – สกุล อายุ สัญชาติ ศาสนา เลขคดี ฐานโทษ และให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดำชั้นบันทึกด้วยว่าได้มีการดำเนินการอย่างไร รวมทั้งจดบันทึกในทะเบียนผู้ต้องขังตามบัญชีแบบ ร.ท.ต่างๆ ให้ครบถ้วน

การถ่ายรูปศพ

ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน ถ่ายรูปสภาพศพไว้ทุกครั้งที่มีการตายเกิดขึ้น ทั้งการตายโยธรรมชาติ และตายโดยผิดธรรมชาติ เพื่อเก็บรวบรวมไว้ในทะเบียนประวัติผู้ตาย สำหรับกรณีตายโดยผิดธรรมชาติ ให้ถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อเหตุ (ถ้ามี) ด้วยทุกครั้งโดยจะต้องจัดเตรียมกล้องถ่ายรูปและอุปกรณ์ไว้ให้พร้อมที่จะใช้งานได้ตลอดเวลา เมื่อเกิดเหตุเจ้าหน้าที่สามารถนำมาใช้ได้ทันที ทั้งในเวลาราชการ และนอกเวลาราชการ

การพิมพ์ลายนิ้วมือ

เมื่อเจ้าหน้าที่ทะเบียนพิมพ์ลายนิ้วมือเสร็จแล้วให้เปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้มมือศพตำหนิรูปพรรณสัณฐานลายสัก หรือลักษณะอื่นอันเป็นที่สังเกตกับเอกสารทะเบียนประวัติรายตัว (รท.๑๐๑) เมื่อถูกต้องตรงกันแล้วให้เจ้าหน้าที่รับรองความถูกต้องก่อนมอบศพให้พนักงานสอบสวนนำไปตรวจพิสูจน์การตาย พร้อมส่งแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและใบมรณะบัตร ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และถ้าผู้ตาย มีคดีอยู่ระหว่างพิจารณาสอบสวน ให้ส่งใบแจ้งการตายและสำเนาใบมรณะบัตรให้ศาลและพนักงานอัยการทราบด้วย

การสอบข้อเท็จจริง

เมื่อมีการตายโดยผิดธรรมชาติ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๘ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงในทันที โดยไม่ต้องรอให้กรมฯ สั่งการ สำหรับแนวทางการสอบต้องประกอบด้วยประเด็นสำคัญๆ ดังนี้

๑) ประวัติของผู้ตาย เริ่มตั้งแต่ถูกส่งตัวเข้ามาอยู่ในเรือนจำ/ทัณฑสถาน เมื่อใด นอนห้องไหน อยู่กองงานอะไร

๒) พฤติกรรมของผู้ตายก่อนเกิดเหตุและในวันเกิดเหตุ

๓) บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เช่น ผู้ที่เห็นเหตุการณ์หรือพบศพผู้ต้องขังที่นอนใกล้กันรับประทานอาหารหรือทำงานร่วมกัน เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการควบคุมผู้ตายขณะเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบพื้นที่เกิดเหตุ จนถึงหัวหน้าฝ่ายหรือพัศดีเวร

๔) หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เข้าไปเกี่ยวข้อง จะต้องสอบหาที่มาของวัสดุดังกล่าวให้ได้และใครเป็นผู้รับผิดชอบ

๕) รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้ตาย เช่น ทะเบียนประวัติ (รท.๑๐๑) ประวัติการรักษาพยาบาลขณะถูกคุมขังทั้งก่อนเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ (ถ้ามี) รูปถ่ายสภาพศพ สถานที่เกิดเหตุ อุปกรณ์ที่ใช้ก่อเหตุ (ถ้ามี) รายงานการชันสูตรพลิกศพผู้ต้องขัง (รท.๒๘) ผลการชันสูตรพลิกศพตำรวจ ผลการตรวจพิสูจน์ศพของแพทย์หรือหนังสือรับรองการตายของโรงพยาบาลใบมรณะบัตรแบะสำนวนการสอบพยานบุคคลทั้งหมด

๖) ตรวจสอบข้อมูลต่างๆ ในเอกสารให้ถูกต้องตรงกันทั้งของผู้ตาย และของเจ้าหน้าที่ หรือผู้ต้องขังที่เป็นพยานบุคคลทั้งหมด โดยเฉพาะชื่อ – นามสกุล อายุ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่าข้อมูลในเอกสารแต่ละฉบับมักจะไม่ค่อยตรงกัน ทำให้เคยเกิดปัญหาญาติผู้ต้องขังร้องเรียนเนื่องจากเรือนจำแจ้งการตายผิดตัว

๗) หลังจากคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ให้คณะกรรมการฯ เร่งสอบพยานบุคคลรวบรวมพยานเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสรุปผลการสอบในภาพรวม พร้อมเสนอความเห็นหรือข้อพิจารณาในเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จโดยเร็ว

การรายงานผู้ต้องขังตาย

๑) รายงานกรมราชทัณฑ์

๑.๑) การรายงานการตายในเบื้องต้น เมื่อมีผู้ต้องขังตายให้รายงานกรมราชทัณฑ์ทราบในทันทีไม่ว่าจะเป็นการตายโดยธรรมชาติ หรือตายโดยผิดธรรมชาติ หากเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ให้ทำหนังสือรายงานข้อมูลเบื้องต้นไปที่ส่วนมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง สำนักทัณฑวิทยา ทางโทรสารหมายเลข ๐ ๒๙๖๗ ๒๔๐๙ ซึ่งการรายงานให้ระบุ ชื่อ - นามสกุล อายุ สัญชาติ ชั้น คดี กำหนดโทษ สถานที่ตาย และสาเหตุการตาย

(ถ้าทราบ) พร้อมจัดส่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ทะเบียนการรายงานชันสูตรศพผู้ต้องขัง (ร.ท.๒๘) รายงานการชันสูตรพลิกศพของตำรวจ ผลการตรวจพิสูจน์ศพของแพทย์หรือหนังสือรับรองการตายของโรงพยาบาลแล้วแต่กรณี รูปถ่ายสภาพศพผู้ต้องขัง สถานที่เกิดเหตุ และอุปกรณ์ที่ใช้ (ถ้ามี)

๑.๒) การรายงานผลสอบข้อเท็จจริง ให้เรือนจำ/ทัณฑสถาน รายงานผลการสอบให้กรมฯ ทราบภายใน ๒ เดือนนับแต่วันเกิดเหตุ พร้อมแนบเอกสารบันทึกคำให้การของพยานบุคคล และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด หากมีปัญหา หรืออุปสรรคทำให้ล่าช้ากว่าเวลาที่กำหนด จะต้องชี้แจ้งสาเหตุให้ทราบด้วย และในการรายงานให้ใช้วิธีพิมพ์ให้เรียบร้อย

๒) รายงานหน่วยงานอื่น

ให้รายงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทราบ เฉพาะรายที่ญาติติดใจสงสัยในสาเหตุการตายเท่านั้น โดยแนบแบบฟอร์มแสดงความเห็นของญาติไปด้วยทุกครั้ง

การทำพินัยกรรมของผู้ต้องขัง

- ในกรณีที่ผู้ต้องขังป่วยหนัก และคาดว่าจะเสียชีวิต หากผู้ต้องขังดังกล่าวมีความประสงค์จะทำพินัยกรรมเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สินหรือการจัดการศพ ให้ดำเนินการตามความประสงค์เพื่อเป็นการสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง

- เมื่อผู้ต้องขังเสียชีวิต ทรัพย์สินของผู้ต้องขังในส่วนที่อยู่ในความดูแลของเรือนจำ ซึ่งได้แก่สิ่งของที่อนุญาตให้ผู้ต้องขังนำเข้าหรือเก็บไว้ในเรือนจำ เงินฝาก เงินปันผล เงินรางวัล ฯลฯ ให้คืนแก่ญาติที่ใกล้ชิดกับผู้ตาย เช่น คู่สมรส บุพการี หรือผู้สืบสันดาน ตาหลักฐาน เช่น ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชนหรือใบทะเบียนสมรสมาแสดง เมื่อตรวจสอบเป็นที่ถูกต้องแล้ว ให้คืนทรัพย์สินของผู้ตายแก่ญาติ พร้อมทั้งทำหลักฐานการรับไว้ด้วย

อ้างอิง

//คู่มือปฏิบัติงานสำหรับเจ้าพนักงานเรือนจำ

สำนักทัณฑวิทยา ส่วนมาตรการควบคุมผู้ต้องขัง

แผนผังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

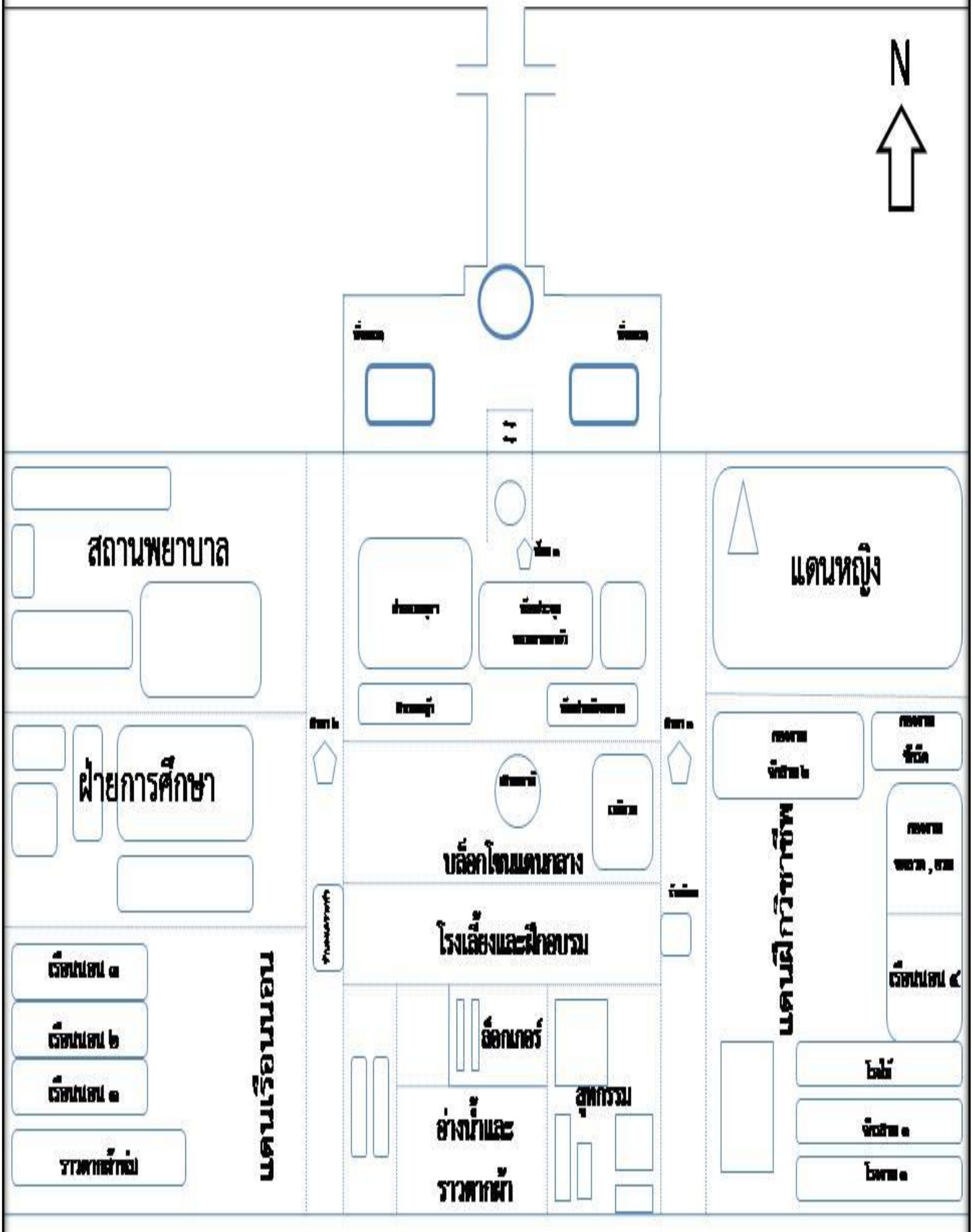

คณะผู้จัดทำ

นายมงคล จันทะจร
ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

นายดาวเรือง หงษา
ผู้อำนวยการส่วนควบคุมและทัณฑปฏิบัติ

นายสุทัศน์ เสริมทรัพย์
หัวหน้าฝ่ายควบคุมผู้ต้องขัง

นายเอกพงษ์ วรนาม
หัวหน้างานควบคุมผู้ต้องขัง

นายศิวนนท์ สุทธิศรี
หัวหน้างานรักษาการณ์

นายบุญญฤทธิ์ คำเรืองศรี
ธุรการส่วนควบคุม